

О Т Ч Е Т
НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА
БЪЛГАРСКАТА АСОЦИАЦИЯ ПО КРИМИНОЛОГИЯ
ЗА ДЕЙНОСТТА Й ПРЕЗ 2018 ГОДИНА

Настоящият отчет отразява дейността на Българската асоциация по криминология през периода 1 януари – 31 декември 2018 година.

I. РЕАЛИЗИРАНИ ДЕЙНОСТИ НА БАК

1. Дейност на постоянно действащия семинар по криминология

През отчетния период бяха проведени две занятия на постоянно действащия **Семинар по криминология** с ръководители проф. д.ю.н Юлия Бояджиева и проф. д.ю.н. Боян Станков.

На 31 май 2018 г. бе обсъдена темата *„Бежанците в България: ситуация, нагласи, рискове“* с докладчик: гл. ас. д-р Люба Спасова от Института за изследване на общества и знанието (ИИОЗ) при БАН. Въведение към проблематиката на темата направи проф. Б.Станков, след което докладчикът представи част от резултатите от емпиричното социологическо изследване *„Социални аспекти на съвременните миграционни процеси“*, което е първи етап на проекта *„Социална среда и девиации: устойчиви зависимости и ситуативни влияния (социални девиации в контекста на съвременните миграционни процеси)“*. Проектът е финансиран от Фонд *„Научни изследвания“* с базова организация ИИОЗ при БАН, а негов ръководител е проф. дсн Анна Мантарова.

Представянето на междинните резултати от изследването предизвика жив интерес сред участниците в семинара поради многоаспектността на проблематиката и тясната им връзка с редица криминологични теми.

Резултатите от първия етап на проекта са отразени в сборника *„Принудителната миграция: регионални и национални измерения на глобален проблем“*. Сборникът е представен на 10 септември 2018 г. в присъствието на вицепрезидента на Република България г-жа Илияна Йотова и на председателя на БАН академик Юлиан Ревалски.

Изследването е признато за най-значимо научно-приложно постижение на Института за 2018 г.

Подготвеното експозе от гл. ас. д-р Люба Спасова по изнесената на семинара информация беше публикувано на английски език в брой 2 на издавания *Бюлетин на Балканската криминологична мрежа*, който може да се намери и на сайта на БАК.

На 27 ноември 2018 г. се проведе второто занятие на семинара, което бе на тема *„Политиката в затворното дело на България“* с докладчик: проф. д.ю.н Боян Станков, ЮФ на Варненски свободен университет *„Черноризец Храбър“*.

Темата на семинара, който надхвърли рамките на обичайно провежданите семинари на БАК, и свързаната с нея проблематика, и се превърна по-скоро в дискусия, отразява съществуващата много тясна връзка на криминологията с наказателно-изпълнителното право, пенитенциарната педагогика и пенитенциарната психология. Този семинар беше посветен и отдаде заслужена почит на създателите и членовете на Научно-методическия съвет по затворно дело (първоначално към МВР, а впоследствие към Министерството на правосъдието) с ръководители: проф. д-р Костадин Лютов, проф. д-р Милчо Паликарски, проф. д-р Веселин Каракашев, проф. д-р Здравко Трайков и ген. Петър Василев.

Проф. Станков представи вижданията си за промените и насоките на наказателно-изпълнителната политика в България с оглед на приетия през 2009 г. *Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража* с последвалите изменения и допълнения, както и на актуалната социално-икономическа ситуация в страната.

В оживената и съдържателна дискусия участваха зам.-министърът на правосъдието проф. д-р Николай Проданов и директорът на ГДИН гл. комисар Васил Миладинов.

Темите и на двата семинара са свързани с актуални и чувствителни за обществото проблеми. Към представените информации беше проявен активен интерес от участниците. Бяха зададени въпроси и изказани различни виждания. В информациите на докладчиците, както и в станалите след това разисквания, много сполучливо беше съчетано разглеждането на проблемите от аспекта на социологията, криминологията, наказателно-изпълнителното право и тясно свързаните с него пенитенциарна психология и педагогика и социално дело.

Ръководството на семинара очаква от своите членове идеи и предложения за включването на нови теми, които да бъдат представени и обсъдени от членовете на БАК през настоящата година.

2. Анализ на научноизследователската дейност по проблеми на престъпността и нейната превенция през 2018 година

Един от основните изводи от юбилейната кръгла маса, с която през декември 2016 г. отбелязахме 30-годишнината от създаването на БАК, се отнася до това, че научноизследователска дейност в България за съжаление почти не се реализира. Доколкото има такава, тя е плод на индивидуалните усилия на отделни членове по повод на техни професионални цели. В голяма част от докладите, изнесени на кръглата маса, бяха посочени съществуващите много сериозни проблеми по отношение на изследователската дейност по криминология и причините за това.

В потвърждение на тази тревожна констатация са и изводите от анализа на изследователската дейност през 2018–2019 г., които могат да бъдат направени на основата на проекта на изготвения *Бюлетин 2019*. Той е подготвен, както и в предходните години, от проф. Юлия Бояджиева. В него е отразена информация за приключилите през 2018 г. проучвания на криминологична и сродна тематика, както и за планираните и продължаващите през настоящата година научни изследвания.

През 2018 г. е проведено международното изследване „Право и справедливост – общественото мнение за съдебната система“ (проф. д-р Стефка Наумова), в което освен Правният институт при БАН участват Институтът за приложни социални науки и ресоциализация на Варшавския университет и изследователи от Румъния, Унгария и Украйна.

Институтът за изследване на обществата и знанието при БАН приключи първия етап от изследването „Социална среда и девиации: устойчиви зависимости и ситуативни влияния (социални девиации в контекста на съвременните миграционни процеси)“ под ръководството на проф. д.с.н. Анна Мантарова и колектив. Приключено е още едно изследване на института „Радикализиране във всекидневието: фактори и механизми за нормализация на радикалността и насилието сред младежи“ (гл. ас. д-р Люба Спасова. В ход е вторият етап на изследването за миграционните процеси, както и изследването “Икономиката в сянка като девиантна практика“ (проф. д.с.н. Е. Ченгелова, проф. д.с.н. Валентина Златанова, гл. ас. д-р Люба Спасова)“.

Сред юридическите факултети на висшите училища в страната Русенският държавен университет в последните години развива научна дейност. Пред миналата година екип с ръководител гл. ас. д-р Светлин Антонов проведе изследване по темата „Приложими подходи за въздействие в обществото върху извършителите на престъпления”.

Наред с това в Нов български университет под ръководството на проф. д-р Калин Гайдаров и други преподаватели студентите магистри по криминология имат активно участие в изследователска дейност и в научни прояви:

- в проекта на департамент „Национална и международна сигурност“ „Анализи и изследвания върху престъпността в България“ по приключилите досега теми: „Сигурност на градската среда и обществено спокойствие“ и „Криминологични характеристики на домашното насилие на територията на гр. София“ (в рамките на проекта са включени няколко теми) – публикации по темите могат да се намерят и на сайта на НБУ;

- участие с доклади в проведените през предходните две години младежки дискуссионни форуми на департамент „Национална и международна сигурност“;

- участие на 6 студенти като съавтори в два доклада на Осмия национален конгрес по психология (ноември 2017 г.), организиран от Дружеството на психолозите в България.

През 2019 г. се разработва още един панел „Взаимодействие на гражданите и полицията“ на темата „Сигурност на градската среда и обществено спокойствие“, както и темата „Равнище на възприемана корупция“.

Сериозен проблем, очертаващ се през последните години, е липсата на изследователски центрове и звена, които периодично да извършват криминологични изследвания, да подготвят анализи и на тяхна основа – препоръки за ефективни стратегии за превенция на престъпността. За разлика от останалите държави от Балканския регион и бившите източно-европейски страни единствено в България като че ли на държавно и ведомствено равнище криминологията негласно беше „забравена“, все едно, че такава изследователска научна област никога не е съществувала и не съществува.

Като членове на създадената преди няколко години *Балканска криминологична мрежа* БАК получава покани за участие с кратки научни съобщения в *електронното издание „Балкански криминологични новини“*, което излиза три пъти в годината. Едва миналата година ние за пръв път изпратихме „новина“, благодарение на Люба Спасова, която представи кратко резюме на провеждащото се изследване за бежанците, за което бе посочено в раздел първи на доклада.

В този аспект е важно да изразим нашата позиция като Асоциация относно необходимостта от създаването на криминологично научноизследователско звено. Този въпрос беше обсъждан, освен на кръглата маса, и на миналогодишното отчетно събрание и не се стигна до единна позиция. Но отделните виждания като възможности са намерили място в заключителния материал на сборника.

Какво не свършихме през 2018 г., което бе включено в плана ни за работа? Не подготвихме и не изпратихме становище по законопроекта за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица от представители, което бе включено в т. 6 по предложение на членове на Асоциацията. Колективните задачи водят и до колективна безотговорност, но в случая отговорността следва да понесе председателят ѝ, защото аз следвах и да участвам в този екип, но не проявих нужното усърдие, за да мобилизирам колегите да подготвим подобно становище. Не ми е известна каква е съдбата на този законопроект, за който като че ли в публичното пространство не се говори.

II. СЪВМЕСТНИ ДЕЙНОСТИ С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ И МЕЖДУНАРОДНИ ИНСТИТУЦИИ

През изминалата година Българската асоциация по криминология продължи плодотворните си контакти с Върховната касационна прокуратура, като ѝ предоставя информация за публикуваните издания от членове на Асоциацията, а така също своевременно изпраща покани за провежданите семинари, на които вземат участие и представители на прокуратурата. Наред с това Върховната касационна прокуратура от своя страна се отзовава на нашите покани за участие в организирани семинари и научни форуми, както и ни предоставя статистическа информация.

През миналата година към нас се обърнаха ръководителите на проект "LINCS", финансиран от Европейския съюз и Съвета на Европа. Проектът цели свързването на европейската пенитенциарна статистика със системата на наказателното правосъдие, за да могат да бъдат анализирани състоянието на затворите и състоянието на престъпността в съотносим контекст. В хода на същия проект ще бъде подготвено и шестото издание на *Европейския статистически справочник за престъпност и наказателно правосъдие (European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics)*. Справочникът предоставя информация за престъпността, наказателните производства и осъдените лица в над 40 европейски държави и е една от най-пълните статистически публикации в областта на наказателното правосъдие в Европа. Г-н Динко Кънчев любезно прие да подготви информацията по изпратения въпросник, който е в обем от над 100 страници и в посочения срок го изпрати. Неговата работа бе улеснена най-вече от доброто ни сътрудничество с ВКП, която любезно се отзова на молбата да ни предостави исканите данни. По-подробна информация бихте могли да получите от г-н Кънчев, ако това представлява интерес за аудиторията.

Колегите, които проявяват интерес, биха могли да получат информация за предишните издания на справочника от интернет-страницата на БАК, на която фигурира линк към тази база данни.

Специално бих желала да отбележа наред с това добрите и плодотворни контакти, които поддържа с Института за държавата и правото при БАН – един от нашите най-активни колективни членове. Асоциацията дължи специални благодарности на ръководството за предоставяното домакинство при провеждането на нашите мероприятия. Негови представители са и наши активни членове.

В началото на настоящата година към Асоциацията се обърна председателят на Съюза на съдиите Калин Калпакчиев с предложение за съвместно участие в проект по Фонд „Активни граждани България“ по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014–2021 г. В проекта една от предвидените и записани дейности е популяризиране на обучението по криминология. Предвижда се да бъдат поканени преподаватели от Норвегия, които да изнесат лекции у нас, както и да популяризират различни мерки – алтернативни на лишаването от свобода по отношение на непълнолетните. Все още не разполагаме с информация дали проектът е одобрен.

III. ПРЕПОДАВАНЕТО НА ДИСЦИПЛИНАТА „КРИМИНОЛОГИЯ“ И НАУЧНО ИЗРАСТВАНЕ НА ЧЛЕНОВЕТЕ НА АСОЦИАЦИЯТА

1. Преподаването по криминология

Преподаването по криминология винаги е стояло на вниманието както на

ръководството, така и на членовете на Асоциацията. Това е и наше задължение съгласно Устава ни.

Както знаете, криминологията остана в каталога от избираеми дисциплини, включени в Наредбата за единните държавни изисквания за специалността „право“, която предстои да влезе в сила през настоящата учебна 2019/2020 година. Очевидно включването ѝ сред каталога на предлаганите избираеми дисциплини ще зависи от деканското ръководство на съответния юридически факултет. През миналата учебна година 2018/2019 тази дисциплина не е включена в учебния план на УНСС. В ЮЗУ „Неофит Рилски“ тя не се преподава от доста години. Така вече два юридически факултета са я елиминирали. Да се надяваме, че все пак това няма да се засилва като тенденция.

През учебната 2016/2017 г. в департамент „Национална и международна сигурност“ на Нов български университет беше разкрита и имаше прием на 12 студенти по магистърската програма „Криминология и политики за превенция на престъпността“ с двегодишен срок на обучение. От тях 10 студенти магистри вече са с дипломи с придобита специалност „Криминология“. През учебната 2017/2018 г. имаше втори прием на 11 студенти магистри, чието дипломиране предстои през юли 2019 г. Обучава се трети прием от 7 студенти през настоящата 2018/2019 учебна година.

Ръководството на магистърската програма в лицето на проф. Калин Гайдаров поддържа тесни връзки с БАК, включително и чрез посещението на студенти магистри на семинарите на Асоциацията.

От учебната 2017/2018 година има и специализация по криминология в бакалавърската програма „Гражданска и корпоративна сигурност“ в департамент „Национална и международна сигурност“ на НБУ.

С обучението по криминология е свързано и провеждането на изследвания по проблеми на престъпността, девиантното поведение и превенцията в докторски дисертации, както и в дипломни работи на студенти, завършващи бакалавърски и магистърски степени във висшите училища по юридически, социологически, педагогически, психологически и други дисциплини, както и по дисциплини, свързани с националната сигурност.

Все още има какво да се направи в посока на задълбочаване на контактите на преподавателите по тази дисциплина и обмяната на идеи, информация и литература.

2. Защитени дисертации по криминология, криминалистика и национална сигурност от членове на БАК

- 2.1. „Гражданското общество – фактор на сигурността“ – присъдена научна степен „Доктор на науките“ на **проф. д-р Мария Нейкова** (член на БАК), декан на Центъра за юридически науки при Бургаския свободен университет, научно жури при Университета по библиотекознание и информационни технологии.
- 2.2. „Профилактика и противодействие на корупцията в държавната служба“ – присъдена образователно-научна степен (ОНС) „Доктор по криминология“ на **Асхат Газаев**, зам.-декан на Юридически факултет на Таразкия държавен университет, Република Казахстан, научен ръководител доц. д-р Валентин Недев, научно жури при Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“.
- 2.3. „Полицейски контрол на пътното движение в населени места“ – присъдена ОНС „доктор по национална сигурност“ на **Мария Ангелова** (член на

БАК), научен ръководител доц. д-р Добромир Доков, научно жури при Академията на МВР.

2.4. „Разследване на убийства, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирани престъпни групи“ – присъдена ОНС „доктор по криминалистика“ на гл. ас. **Татяна Станкова**, научен ръководител доц. д-р Иван Видолов, научно жури при Академията на МВР.

2.5. „Противодействие на проникването на радикалния ислям в Република България“ – присъдена ОНС „доктор по национална сигурност“ на **Христина Йорданова** (член на БАК), научен ръководител проф. д-р Юри Търкаланов, научно жури при Академията на МВР.

3. Хабилитации на членовете на БАК през 2018 година

1. **доц. д-р Гергана Маринова** от Института за държавата и правото при БАН е избрана на академичната длъжност „**професор**“ (10.04.2018 г.) по специалността „Наказателен процес“.
2. **доц. д-р Мария Нейкова**, декан на Центъра за юридически науки при Бургаския свободен университет, е избрана на академичната длъжност „**професор**“ по специалността „Административно право и процес“.
3. **гл. ас. д-р Христо Павлов** от Центъра за юридически науки при Бургаския свободен университет е избран на академичната длъжност „доцент“ по специалността „**Криминалистика**“.

IV. ОРГАНИЗАЦИОННО СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА АСОЦИАЦИЯ ПО КРИМИНОЛОГИЯ. ФИНАНСОВА ДИСЦИПЛИНА

1. През изминалата година се проведе едно редовно – годишното отчетно-изборно събрание, и едно извънредно общо събрание на Асоциацията, съчетано с проведения през май 2018 г. семинар, на който приехме нови членове.

Управителният съвет на БАК проведе две заседания, на които бяха определени датите за свикване на събранията и дневният им ред.

2. Относно колективните членове – към настоящия момент те са все още осем: МП, ВКС, ВКП, НСлС, ИДП-БАН, НИКК-МВР, АМВР и Висшият адвокатски съвет. Пет от тях са заплатили членския си внос както всяка година. От Института за държавата и правото при БАН не събираме членски внос, тъй като той ни предоставя домакинство за провеждане на мероприятията ни. Националната следствена служба от две години не заплаща такъв, тъй като е изразила позиция, че не е самостоятелно юридическо лице, макар че това не беше пречка при предходни директори НСлС да плаща редовно и то максималния членски внос.

3. Според актуализирания списък на индивидуалните членове на Асоциацията списъчният състав към настоящия момент включва 60 души. В състава на БАК има учредители на Асоциацията, дългогодишни нейни членове и новоприети, включително и докторанти, чиито теми са тясно свързани с проблематиката на криминологията. През изминалата година бяха приети трима нови членове: Десислава Викторова Петрова – докторант по криминология на самостоятелна подготовка в Академията на МВР, Пирин Соколов – задочен докторант по правна социология в ИДП-БАН и Павлин Илиев Коджахристов – докторант по криминология в ЮФ на РУ.

От индивидуалните членове на БАК през отчетния период 36 души са заплатили членския си внос, а 24 – не са платили. Размерът на събрания членски внос и точната сума не са предмет на настоящия доклад. Бих желала само да напомня, че от 2018 г. членският внос вече е 15 лева на година за работещите и 5 за студенти, редовни

докторанти и пенсионери.

4. През изминалата година дейността на Асоциацията бе подпомагана, както и в предходни години, от усилията на г-жа Калина Керезова и г-жа Сийка Ненкова, за което им изказвам своята благодарност. Дейността на Асоциацията не би могла да се реализира и без подкрепата и съдействието на членовете на Управителния и Контролния съвет, за което им изказвам благодарност. Най-големи обаче са благодарностите ми към проф. Юлия Бояджиева, която поема и част от моите задължения на председател и без тази активна подкрепа – не само морална, но и интелектуална и организационна, аз не бих могла да се справя като председател.

Настоящият отчет отразява работата на нашата Асоциация и дейността на нейните колективни и индивидуални членове, която ни е станала известна. Възможно е да сме пропуснали отделни дейности, мероприятия или публикации, поради което призовавам присъстващите да допълнят доклада.

Успешна работа на всички членове на БАК по реализиране задачите на Асоциацията за 2019 година по изпълнение на служебните задачи и постигане на по-голяма ефективност в борбата с престъпността и на първо място на нейната превенция!